

Šestá přednáška.

Dornach, 8. prosince 1918.

Vlohy národů.

Rudolf Steiner

Upozornil jsem v obou posledních přednáškách na to, že takzvaná sociální otázka není nic jednoduchého, jak si to lidé obvykle předstávají, nýbrž že se musí převelice počítat s komplikovanou lidskou povahou. Že se musí počítat s tím - lhostejno jaká je tu sociální struktura, jaké sociální ideály se uskutečňují - že v člověku existují a musí se projevat sociální a antisociální impulsy. Antisociální impulsy hrají, jak jsme viděli, právě v našem období duše vědomé zcela zvláštní úlohu. Mají jaksi ve vývoji lidstva výchovnou úlohu pro člověka, aby se postavil na vlastní nohy. Budou přemoženy tím, že po našem období duše vědomé následuje období, které se již připravuje, období duchovního Já, které v podstatě lidstvo sociálně sjednotí. Ovšem to se nestane tak, jak ilusionisté dnes sní, nýbrž tím způsobem, že jeden člověk druhého skutečně zná, má o něho jako o člověka zájem - zkrátka všímá si člověka tak, že každý jednotlivý člověk je s to brát druhého člověka s plným zájmem jako takového.

Nyní je to, co dnes vystupuje jako sociální otázka, jakýmsi předvojem jakousi přípravou, které se ovšem, protože je pro věci pozdější pouhou zárodečnou vlohou, projevuje chaoticky a vyžívá se v četných iluzích a omylech, do nichž se dnešní lidstvo dostává tím, že se tyto sociální impulsy vynořují ještě větším dílem z hlubin nevědomí a podvědomí a jsou neobjasněny duchovním poznáním světa a lidstva. Tento iluzorní způsob se projevuje zvláště silně ve vývoji takzvané ruské revoluce, která je zcela zvláště charakteristická tím, že tak, jak dnes vystupuje, nemá v podstatě k tomu, co se jako národní podstata v Rusku připravuje pro nadcházející 6. poatlantické období, žádný správný vztah, že je tam vnesena abstrakcí. Právě více nebo méně ilusionistické ideály současné ruské revoluce jsou významné pro studium toho chaotického bouření něčeho pozdějšího v tomto dřívějším dění. Lze říci, že zvláště charakteristická hlava pro tuto ruskou revoluci, Trocký, který je typem abstraktně myslícího, zcela v abstrakcích žijícího člověka, že Trocký, tak jak se vlastně projevuje, nemá vlastně žádné tušení o tom, že v něčem takovém jako je sociální život lidí, existuje nějaká skutečnost. Skutečnosti má být vočkováno něco, co myšleno je skutečnosti cizí.

To není kritika, nýbrž pouhá charakteristika. Neboť právě pro naši dobu je charakteristické, že sklon k abstrakci, k myšlení, které je skutečnosti cizí, chce vstoupit skutečnosti takové zásady, které se jednoduše předpokládají bez znalosti zákonů této skutečnosti, kteréžto zásady pokládají za absolutně správné, aniž se bere nějaký ohled na komplikovaný život, jak jej studujeme pomocí duchovna, které spočívá za vnější fyzickou skutečností. Vše, co musí vzniknout, musí ale vzniknout z této skutečnosti. Protože se uvádí na scénu něco, co je v nejeminentnějším smyslu skutečnosti cizí, v čem se ale chaoticky bouří nižné impulsy a instinkty proletářského způsobu myšlení, proto je právě to, co jako ideje, které se chtějí uskutečnit, žije v těchto niských revolucionářských hlavách současnosti, právě z tohoto

hlediska tak významné. Vždyť můžeme vidět, jak v poměrně krátké době se právě v Rusku lidé s nejrůznějším pojetím účastnili tohoto utváření revolučního hnutí. Tak jak se v Rusku věci vy hrotily, stala se vlastní sociální otázka v současnosti aktuální vlivem válečné katastrofy. A z této aktuální otázky vlastnictví se potom v březnu 1917 vyvinula v Rusku takzvaná únorová revoluce, která vlastně v podstatě vycházela nejprve z toho, aby státní mocnosti, které stály za tímto majetkem byly svrženy. Brzy ale byla tato čistě zevně politická forma revoluce vystřídána, řekl bych, od první etapy revolučního myšlení těmi lidmi, kteří v Trockého terminologii jsou pojímáni asi jako lidé dorozumění, to znamená, lidé, kteří chtějí různými úvahami, všelijakými chytrými pojmy, idejemi a představami a také chytrými city převedenými do pojmů zavádět sociální strukturu. Tito revolucionáři zahrnovali především ty lidi, kteří se i dříve již více či méně podíleli na vytváření sociální struktury, z kruhů inteligence a obchodních průmyslníků, kteří více či méně vycházeli z toho, aby z rozumu zavedli nějaké sociální utváření.

Ovšem s jistým oprávněním, i když jen s relativním a jednostranným oprávněním, pojímá Trocký tyto lidi, kteří takto různými úvahami, dobrými míněním, s dobrou vůlí chtějí zavést sociální strukturu, pojímá je jako lidi, kteří pouze revoluci kamsi zavlékají, jako lidi, kteří přece ale nic nedokážou, kteří přece neumějí nic udělat. A z mých pozorování, která jsem vám zde podal, přece víte, že proletářský světový názor směřuje především k tomu, že odmítá takové úvahy, ať jsou jakkoli chytré, ať se jakkoli opírají o ty lidi, které Trocký nazývá tlučhuby a mluvky, protože dovedou chytře mluvit. Tyto rozumové věci jsou proletářskému světovému názoru cizí, jsou odmítány a to z jistého instinktu, který se stal ale postupně v marxismu určitou teorií. Na tyto věci se jednoduše nevěří, nevěří se, že se může nějakými rozumovými úvahami, jakkoli z dobrého srdce, zavést v budoucnosti nějaká přiměřená sociální struktura. Proletariát věří pouze a jedině, že se ony ideje zrodí v hlavách proletářů samých, v hlavách masy lidu bez majetku, z hospodářských poměrů, v nichž tyto proletáři jsou, a že se nikdy nemohou zrodit v buržoazii nebo v jiné třídě, protože buržoazie musí ze svých idejí právě myslet jinak. Jen v třídě dělníků mohou vzniknout ony ideje, které výlučně a jedině mohou pronikat k nějakému budoucímu sociálnímu uspořádání.

Máme-li toto na paměti, potom musí pro takovou hlavu, jako je například Trocký, následovat nutně důsledek, že není třeba učinit nic jiného, než zbavit majetnou buržoazii jejich majetku a přivést nemajetnou třídu k vládě. To je také něco, co se po desetiletí připravovalo v takových hlavách a co ony chtěly, když v Rusku nastala velká krize, vnést do Ruska. To se tam mělo vnést takzvanou Říjnovou revolucí poté, co ostatní - pro mne za mne nazývejme je stranami - byly samy odstraněny tím, že se proletariát chopil moci. Z tohoto hlediska, které je ovšem čistě abstraktní a konkrétní je potud, pokud celou věc orientuje a přizpůsobí určité třídě lidí, které je ovšem skutečností, z tohoto hlediska je také řízena revoluce od října 1917 vedoucími osobnostmi této revoluce.

Nyní se vynořují pro takovéto revoluční myšlení jisté těžkosti. Tyto těžkosti se vynořují se zvláštní silou v Rusku, které jak shledáváte z našich duchovně-vědeckých pozorování má zcela zvláštní předpoklady. Tyto těžkosti jsou založeny v třídním uspořádání po celém světě, ty vystoupily jen ruskými poměry zvláště silně. První velká nesnáze je, že nyní celé sociální, politické vedení lidstva má vzít do ruky jedna třída, která předtím byla ze všeho vyloučena, která dříve neměla žádný vztah k tomu, co založilo takzvanou kulturu. Proletář, který přichází k veslu, byl především vyloučen ze všech těch impulsů, které založily dřívější mocenské faktory. On neměl jaksi nic, co by až dosud nosil na trh než svou pracovní sílu, fyzickou

pracovní sílu svých rukou. To je rozšířeno po všech zemích. Proto se také ve všech zemích, pokud revoluce zvedá hlavu, uplatňuje to, že nejprve jako pouhá politická skupina přebírá vedení proletariát, ale že v jistém ohledu vše zůstává při starém, to znamená, že ti lidé, kteří až dosud vedli správu, zůstávají na svých místech, pro něž se vyučili, neboť jsou to oni, kdo jsou technicky vzdělaní. Nemění se tedy dále nic, než že do celého aparátu, který je převzatý z minulosti, přichází laikové, řekl bych, že má zasahovat laické kolegium. Ale jedná se o to, že toto laické kolegium přináší zcela určitý typ, totiž typ proletářský, že se skládá z proletářů. Jelikož se má skládat z proletářů, chce mít také jistotu v provádění zásady: Jen z proletářské hlavy může vzejít to, co bude mít vedení v budoucnu, jiný se účastnit nesmí. Nemůže se také toto vedení v budoucnosti podrobovat pravomoci snad nějakého národního shromáždění nebo konstituce, neboť taková konstituce by přece nebyla ničím jiným, než jaksi pokračováním toho, co tu bylo dříve. Co ale má přijít, má být radikálním převratem. Není třeba zpočátku volit. Ti, kdo mají vést, jsou prostě zde tím, že náleží k proletariátu: Žádné národní shromáždění, žádné konstituční shromáždění, nýbrž diktatura proletariátu. Z toho ale vznikla zpočátku potíž, že právě proletariát, jak jsem řekl, musí být označován jako laický, že by vlastně mohl vykonávat ze svého laického stanoviska kontrolu nad těmi, kteří od dřívějšíka vedli správu, tedy vlastně přece záviseli na zájmech dřívějších mocných. Tak viděli v Rusku právě ti, kteří jako proletariát nyní šli nahoru, kteří dříve vůbec neměli nic co činit s tím vším, co zasahovalo do státního organismu, viděli, že jsou konfrontováni s tím, co z tohoto dřívějšího organismu bylo zůstalo. Museli, jak to zpravidla odpovídalo také skutečnosti pohlížet na věc tak, že všichni ti lidé, kteří přecházeli z dřívějšího státního organismu, jednali podle těch myšlenek, které z tohoto organismu přicházely. Přinášeli tedy do státu zájmy starého buržoazního státu, který měl být podřízen jenom diktatuře proletariátu. Činili totéž, jako když nepřítel zařizuje své záležitosti nikoli otevřeně, v boji nebo v jakési kontrarevoluci, nýbrž když vnáší do nepřátelské země vše to, co z jeho země má na druhou působit ničivě. Tak pociťovali proletáři, přicházející v Rusku k veslu, činnost starého státního aparátu jako sabotáže. A jejich prvním úsilím bylo přemoci tyto sabotáže, které spočívaly v tom, že jim do toho, co chtěli založit jako nový režim, bylo vnášeno to, co mohlo vlastně být jen podporou starého. Je to zcela tentýž proces, jako když například, aniž začínáme otevřené nepřátelství, vnášíme jako příslušník nějaké země otravné látky do cizí země a otrávíme jí pole, půdu, takže na ní nic neroste. Jako sabotáže pociťovali tedy nejprve proletáři to, co přicházelo od těchto starých úřednických struktur. Na to zaměřili nejprve svá nejintenzivnější opatření, aby tyto sabotáže přemohli. Nechovali se také vůbec zdrženlivě: do kořene vymýtili jednoduše vše, co jim bylo neprospěšné. A vlastně je například takový muž jako Trocký přesvědčen o tom, že sabotáž je do jistého stupně dnes již přemožena. Ti, kdo něco dělali, co proletářskému myšlení neodpovídalo, byli zahnáni a nebo ještě hůře.

Ale nyní tím nebyla odstraněna ta nesnáz - to také Trocký zcela dobře vidí - že se potírá pouze takzvaná sabotáž. Nahlíží, že je třeba mít celé staré správní těleso - ale musí ho učinit služebníkem toho, co podléhá vedení proletariátu. V tom vidí například Trocký první velkou nesnáz. To je něco, o čem se domnívá, že to může přemoci svými abstraktními prostředky, co ale tím nepřemůže. Tu počíná to ilusorní, protože Trocký je duch skutečnosti vzdálený. Toto ilusorní je založeno v abstrakci, že se mohou jednoduše všichni, řekněme techničtí úředníci, intelektuálové, pracovníci obchodu učinit služebníky nějakého kolegia z proletářů, které diktuje. To je nevíra v konfiguraci duševně-duchovního života, která z této iluze mluví. Když se zůstává u starých idejí, když se nepohlíží jako na správné na to, co jsem zde častěji zdůrazňoval, že sociální proměna musí vzejít z nových myšlenek - když se jednoduše, když

se právě jednoduše zase ustanoví staří technici, staří úředníci, staří generálové, když se právě jednoduše přebírá to staré, aniž se jde vstříc novému především výchovou, pak se začne vynořovat po nějaké době přesně to, co bylo dříve. To znamená, nepřemůže se to, nýbrž se bude jednoduše v tom pokračovat. Po nějakou dobu se mohou násilnými opatřeními přemáhat sabotáže, ale ony budou vždy znovu a znovu zvedat hlavu: neboť právě, je-li pravdou, že člověk je závislý na situaci, v níž se nachází - a závislý po tři až čtyři staletí je, to je pro nové dějiny správné - potom musí, když ho neučiníme nezávislým na poměrech účinnými myšlenkami, které ale mohou přicházet jen z duchovního života, vždy znovu jako kočka na tlapy upadají zpět do starých myšlenkových zvyklostí a tím do starých způsobů jednání.

Zde je jeden z bodů, kdy se odhaluje toto myšlení jako ilusorní, jako skutečnosti cizí. Mohl bych uvést mnoho takových bodů, ale chci vám předvést před oči jen zvláštní konfiguraci tohoto myšlení. Chci vám ukázat na jednotlivých příkladech, jak se toto myšlení ukazuje jako skutečnosti cizí. Nemůže se právě jednoduše vymyslet: to neb ono se má stát, nýbrž musí se počítat s těmi impulsy, které zákonitě existují ve skutečnosti. Nežije-li se s nimi, tak se právě propadá iluzím. A jedna z nejvýznamnějších iluzí u Trockého je například tato: Trocký ví, že zcela zvlášť silným útlakem, který široké masy i rolnického proletariátu - můžeme je tak nazývat - zakusily právě v Rusku, že se tu musely poměry mimořádně vyhrotit. To ví, že forma, kterou za těchto zvláštních poměrů revoluce přijímá, nemůže vést k vítězství. On je skutečnosti odcizen, ale není tak odcizen, aby rozumně nenahlédl, že se na jednom ať jakkoli velkém území, které je ale v poměru k celé zemi přece jen územím malým, nemůže jednostranně zavést nová sociální struktura za dnešních poměrů. Proto počítal Trocký s tím, že se pomocí proletariátu podnítl revoluce v celém civilizovaném světě a neoddával se oné iluzi, že by mohla ruská revoluce osamocená zvítězit. Věděl, že ona závisí na vítězství proletářské revoluce v celém světě.

Do těchto myšlenek se vžíval právě celý abstraktní charakter Trockého představ. Trocký věřil v proletářskou revoluci celého světa, věřil tomu, že postupně nabude válka takového charakteru, že na celém světě vznikne jakási proletářská revoluce, že se válka přemění v proletářskou revoluci.

Tato válečná katastrofa se ještě promění ve všelicos. Ale již nyní ukázala skutečnost dostatečně, že tato Trockého myšlenka je právě skutečnosti cizí. Byla by jen potom reálnou, kdyby se skončila tato válečná katastrofa všeobecným vyčerpáním, kdyby jedna strana nedosáhla tak výrazného, takzvaného vítězství - uskutečnilo se přece zvláštním způsobem - vítězství, které jednoduše tuto naději odstraňuje ze světa, že by nastalo vyčerpání rovnoměrně v celém civilizovaném světě. To, co nastává, je rozhodná hegemonie západních mocností při úplné závislosti středních a východních mocností. Úplné ovládnutí středních a východních mocností mocnostmi Západu, to je to, co se nejprve ukázalo rozhodující silou, co se také nemohlo vyvinout jinak. Pro toho, kdo prohlédá v této oblasti skutečnost, to bylo jasné. Ale Trocký je právě duchem skutečnosti cizím, odcizeným, jinak by si musel dnes říci: Události mi nedávají za pravdu. Řekl jistá slova, která nejsou neopodstatněná, myslí-li se pouze abstraktně, slova, která jsou velmi duchaplná. Řekl: Buržoázní pojmání života v současnosti nemá žádnou jinou volbu než volbu mezi trvalou válkou a revolucí. Vše se stalo jinak. Nastalo vítězství západních mocností, nikoli trvalá válka ani revoluce. A v tom, co se na Západě připravuje, nespočívá také žádná zárodečná vložka k jakékoli proletářské revoluci, nýbrž spočívá v tom právě vybudování celého Západu ve státně organizovaném velkoburžoázním zřízení, které stojí proti proletářství střední a východní Evropy.

Toto je světově historický výsledek, řekl bych, který se také zase promění, ale nejprve je tu. To je ta skutečnost. Takže tedy Trocký by si musel jednoduše dnes vymyslet něco zcela jiného, kdyby pohlížel na skutečnost. Musel by si říci: Jakpak má za této konfigurace zvítězit to, co jsem chtěl s nízkou revolucí, když jeden z nejdůležitějších předpokladů, světová revoluce proletariátu, se neuskuteční? Když ještě dnes počítá s touto světovou revolucí, tak je to právě důkazem, jak je odcizen skutečnosti.

Ještě v jiném bodě se ukazuje podivuhodným způsobem myšlení tohoto revolucionáře skutečnosti cizí. Samozřejmě i takoví revolucionáři vždy poukazovali na to, že zlo ze všech největší je takzvaný prusko-německý militarismus, že ten se musí přemoci, že ten se musí zprovdit ze světa. Nu, vývoj šel tak, že prusko-německý militarismus je ze světa odstraněn. Ale militarismus Dohody bude vykonávat v nej- bližší době zcela značně působivou nadvládu! Ale o tom nechci vůbec mluvit, nýbrž o tom, že Trocký sám měl podnět prohlásit toto: Jaký je nejdůležitější příští úkol ruské revoluce, chce-li se udržet? Jako odpověď na to řekl: Vytvoření armády! To je právě to, co Trocký označil jako další, důležitou úlohu!

Na tyto věci, na ty by se mělo velmi dobře pohlédnout, ty by se měli velmi dobře prohlédát. Neboť jenom tehdy, když si skutečně těchto věcí povšimneme a prohlédneme je, potom z toho vyplyne, že si řekneme: Musím nyní přece o něco hlouběji pohlížet na impulsy lidstva, chci-li si o tom utvářet představy, co se musí stát z chaosu, který ponenáhlu způsobila válečná katastrofa. Tomu se dnes ovšem lidstvo ještě nepřiklonilo, aby se zabývalo takovými impulsy, jak jsem je zde rozvinul jako pravdivé, jako jediné možné sociální impulsy z nejrůznějších hledisek. Ale lidstvo by se tím mohlo zabývat, kdyby se právě rozhodlo povšimnout si skutečných sil, které vládnou ve vývoji lidstva.

Jeden výrok je nesmírně charakteristický, který vždy znovu vystupuje v ruských revolučních hlavách. Co vlastně chtějí tito diktátorští proletáři v hlavních rysech? Chtějí proměnit svět ve velkou továrnu, v továrnu propojenou jakýmsi systémem bankovního účetnictví, který se rozprostírá přes celou skupinu, kterou lze obsáhnout. Staré techniky, staré úředníky, dokonce staré generály, ty chceme si již vycepovat pro svou proletářskou diktaturu! Ale účetnictví musíme mít v rukou, účtování celého hospodářství, to znamená bankovní účtárnu! Tomu se nelze vůbec divit, neboť celé hnutí vzešlo z moderního průmyslu. Kdyby se jen pamatovalo na to, že celé hnutí vzešlo z proletariátu moderního průmyslu, který se vytvářel tím, co se vidělo v továrnách. má být aplikováno na vše, co lze jen dostat do ruky. Je to přirozeně následek a důsledek toho, že si buržoazie nepovšimla, že se toto proletářství vyvíjelo v novější době v takové nesmírné šíři. I když to také byla určitá nutnost, že buržoazie jaksi zavírala oči a klidně nechala vše vzcházet, tak to přece jen není nutností, aby také nyní ještě zůstaly bez povšimnutí důležitější poměry, které jsou ve světě jako motivující síly, neboť bez přihlídnutí k těmto motivujícím silám není žádná možnost seznámit se se sociálními úkoly. Musíme vědět, jak je lidstvo po celé Zemi diferencováno - řekl jsem to již včera a předevířem. Musíme vědět, že na Západě žije jiné lidstvo než na Východě a ve Středu, že nemůžeme vytvářet sociální uspořádání abstraktními idejemi, aniž bychom přihlíželi k těmto skutečnostem. Pro svou odcizenost skutečnosti jakožto pro svou velkou ilusi musí ruská revoluce ztroskotat.

Takové iluze mohou na určitou dobu vést ve skutečnost ti lidé, kteří jsou svou výchovou sociálně svobodnými lidmi, to znamená svobodnými, nakolik ten, kdo má moc, může právě vykonávat to, co v moci spočívá. Ale skutečnost iluze vyřadí, protože je nemůže potřebovat.

Skutečnost přijímá jen to, co je ve smyslu vývoje této skutečnosti. Nesmíme zapomenout, že tím nejdůležitějším je, že právě žijeme v období vývoje duše vědomé, a že tento vývoj duše vědomé vystupuje po celé Zemi v ostře diferencované formě.

Pozorujme jednou podle nejdůležitějších, řekněme, v jazyku se vyjadřujících evropských diferenciací, nejrůznější impulsy, které jsou základem civilizovaného světa. Častěji jsem vám říkal, jak v anglicky hovořícím obyvatelstvu spočívá vlastní zárodečná vložka k vytvoření duše vědomé. Je důležité, abychom si toho povšimli. Vždyť s tím souvisí vše to, k čemu se svět, smí-li se to tak říci, vyvíjí pod vlivem anglicky hovořícího obyvatelstva. Se všemi těmito impulsy, které právě vedou k dosažení duše vědomé, je vybavena národní podstata - anglicky hovořícího obyvatelstva. Je tomu nyní tak, že tam zcela jiným způsobem než u jiného lidstva vystupuje instinktivně tato náklonnost k duši vědomé. Nikde ve světě nežije tento, řekl bych, zduchovnělý instinkt vytvářet duši vědomou tak jako v anglickém národě. Zde to je instinktem. A nikde jinde tato věc instinktem není dokonce ani v románství, které je včleněno do anglicky hovořícího obyvatelstva. Románství je vlastně potomkem toho, co skutečně žilo v 4. poatlantické době. Tehdy mělo toto románství instinkty pro to, co se zvláště vyvinulo ve 4. poatlantické době. Nyní nejsou jeho instinkty již tímž způsobem elementárními, nýbrž jsou racionalizovány, intelektualizovány, vystupují jako rétorika pomocí intelektu, pomocí duševna jako dekorativní forma. Jsou pozvedány z instinktivní polohy. To, co vystupuje, řekl bych, jako národní temperament v románství, odlišuje se od toho, co vystupuje jako národní temperament v národnosti anglické. U anglické národnosti je tato inklinace k duši vědomé, toto úsilí jednotlivého člověka postavit se na vlastní nohy, instinktem.

Tedy to, co je úkolem 5. poatlantického období, lo je zakotveno jako instinkt, jako impuls přicházející instinktivně z celé duše právě v této národnosti. Hled'te, milí přátelé, s tím souvisí celé postavení tohoto národa ve světě. S tím souvisí, že tento impuls v sociální struktuře anglicky hovořícího obyvatelstva je tím rozhodujícím, udávajícím podnětem, že může jiné tendence potlačit. Jiné tendence jsou, jak můžete poznat z mých vývodů, již podle členění, které jsem dal sociální otázce: impuls ekonomický a impuls duchovní produkce. Ale studujte jen jednou psychologicky národní podstatu anglicky hovořícího obyvatelstva. Oba ostatní impulsy, ekonomický a duchovně produktivní, ty jsou zcela ve stínu toho, co přichází z instinktivního impulsu, který inklinuje k vytvoření duše vědomé.

Tím dostávají odvětví, která musí tvořit sociální život budoucnosti, zcela zvláštní zabarvení právě u anglicky hovořícího obyvatelstva. Tři oblasti se musí v budoucnu zcela zvláště prokázat způsobilými, musí udávat tón: Za prvé politika, která zajišťuje bezpečnost. Za druhé organizace práce, čistě hmotné práce, tedy systém ekonomický, systém hospodářský. To za druhé. Třetím je systém duchovní produkce, k níž počítám také soudní moc. Jak jsem vám tehdy řekl. Tato tři členění sociální struktury, ta jsou zastíňována tím, co existuje jako hlavní impuls u nějaké národní diferenciaci. Tím, že působí u britsky hovořícího národa instinktivně vývoj duše vědomé, stavění se na vlastní nohy, tím zaujímá u něho, jak dějiny tak hojně učí. politika nejvýznamnější místo. Tato politika je zcela ovládána instinktivní snahou postavit člověka na vlastní nohy, plně vytvořit duši vědomou. Tento pud, protože je instinktivní a instinkty vždy kořeni v sobectví - to je pouhá charakteristika, žádná kritika - směřuje tam k tomu, že v anglicky hovořícím národě čistě splývají sobectví a politický cíl, že všechna politika zcela naivním způsobem, aniž to nějakému politikovi anglicky hovořícího obyvatelstva smí být dáváno za vinu, může být stavěna do služby sobectví a právě tím

naplňuje poslání anglicky hovořícího národa. Jen tím dospějete k tomu povšimnout si vlastní podstaty anglické politiky, která udává tón pro celé obyvatelstvo Země. Neboť všude se pozonije anglická politika jako ideál, uspořádání parlamentu se střídáním většiny a menšiny, atd. Studujte jednu poměry v různých parlamentech, jak se vytvořily. Shledáte všude, že britská politika udávala tón právě pro politický život. Ale když se rozšířila přes jinak diferencované národy, nemohla již být tou politikou, protože je zakotvena a správně zakotvena nemohla již být tou politikou, protože je zakotvena a správně zakotvena v sobectví, v egoismu, který je nutně vázán na vše instinktivní.

To je také nesnázi pro porozumění, která tu existuje, když lidé chtějí pochopit anglickou politiku nebo politiku americkou. Nevšímáme si nuance, které si musíme nutně povšimnout, že tato politika musí být sobecká, že musí spočívat na sobeckých impulsech. Svým zvláštním způsobem musí spočívat na sobeckých impulsech. Ona bude proto tyto sobecké impulsy pokládat za něco samozřejmého, oprávněného, morálního. Proti tomu se nedá nic namítat. To se nemá kritizovat, nýbrž se má na to jednoduše pohlížet jako na světově-historickou, ba dokonce kosmickou nutnost. Nemůže se to také vyvrátit z jednoduchého důvodu, protože ten, kdo chce, vycházejí z anglické národní podstaty, něco vyvracet, ocitá se na falešné cestě. Chce z morálních důvodů, které přitom vůbec nepřicházejí v úvahu popírat, že politika anglického národa je sobecká. Ale morální důvody zde nepřicházejí vůbec v úvahu. Politika bude to, co způsobuje, co jsou její výsledky, mít právě tímto instinktivním charakterem, tímto sobectvím.

Proto je v našem 5. poatlantickém období tomuto anglicky hovořícímu obyvatelstvu jaksi přidělen element síly. Vzpomeňte si na tři články v Goethově „Pohádce“: Moc, zjevení nebo zdání a moudrost, poznání. Z těchto tří článků je přidělena anglicky hovořícímu národu moc. To, co politicky působí ve světě, to bude moci působit tím, že to jaksi náleží k jeho vrozeným vlastnostem působit moci. A mocí působit bude v 5. poatlantickém období pojímáno jako něco samozřejmého.

Anglická politika je akceptována v celém světě - samozřejmě budou se moci ostře kritizovat všechny škody, které ale ve skutečnosti na fyzické úrovni stále existují, to mohou příslušníci Britské říše činit sami - ale tato politika se akceptuje. To spočívá jednoduše ve vývoji doby, že se tato politika akceptuje a to, aniž se o tom přemýšlí, aniž se hledá nějaký důvod. Ale důvody nebudou tak jako tak nic platné, protože právě zcela samozřejmostí, bezprostřední samozřejmostí, že moc, která z této strany přichází, se akceptuje.

Tak tomu není u vklíněného románského obyvatelstva. To žije jaksi ze stínů, z dobrých stínů toho, čím bylo ve 4. poatlantickém období. Instinkty jsou proměněny do intelektuální. Nejsou již instinkty tak elementární. Proto se anglická politika přijímá jako samozřejmé, francouzskou přijímají jen ti, kterým se ona může líbit. Francouzská bytostná podstata je ve světě milována, pokud se líbí. Na to není anglická podstata vůbec odkázána, nýbrž ona počítá s tou samozřejmostí, s níž je jí na základě instinktů politika v přítomnosti určena jako něco účinného. Tak je ale také možné, že právě v anglicky hovořícím obyvatelstvu na základě převládajícího, do politiky se hodícího pudu sobectví a moci - čímž jí připadá světová nadvláda - je udržováno hospodářství v zemích, je podřizováno, a že i duchovní život, pokud náleží 5. poatlantickému období, vstupuje do služby této politiky, že vše jednotně jistým způsobem vstupuje do služby politiky.

Proto je také z tohoto důvodu marxismus pro anglicky hovořící svět falešným. Neboť marxismus předpokládá, že politika je přívěskem ekonomického řádu. On jí není jednoduše podle instinktů duše vědomé, která se vytváří v anglicky hovořícím obyvatelstvu. Nikoli nějakou organizací, diskusí, nikoli něčím, co se jinak ve světě děje, se zabrání marxistickému řádu, nýbrž tím, že Britská říše je stavěna na jiných podkladech skutečnosti, než jsou ty, na nichž staví marxismus, marxisticky smýšlející proletariát. To je ten velký protiklad mezi marxisticky myslícím proletariátem a tím, co ze svého instinktivního života přináší Britská světová říše o světě. Nikoli bankovní institut nebo účetnictví, což chce Trocký zavést v Rusku, nýbrž velký bankovní instinkt, velký finanční instinkt, pro což je svými obzvláštními vlohami organizován anglicky hovořící národ. Právě když se zkoumá, jak se jednotlivý národ chová ve své diferenciaci k těmto třem článkům, které jsem vám uvedl jako ve skutečnosti založené, tak je třeba na to nahlédnout.

K tomu se připojuje ještě něco jiného, něco mimořádně důležitého. Diferenciace, o níž jsem hovořil, jde tak daleko, že ten, kdo neusiluje ven ze svého národa, nýbrž usiluje pohroužit se do tohoto národa - a politika právě usiluje pohroužit se do národa - že se sám u Strážce prahu činí zcela jiné zkušenosti než ten, kdo ze své národnosti usiluje ven. Zde přicházím vůbec k bodu, který vám, když ho ovšem studujete, dává oporu rozeznávat ozdravující okultismus, jenž ovšem vystupuje po celé Zemi bez rozdílu národnosti, od tohoto okultismu, který, jak je tomu u těch společností, o nichž jsem vám hovořil, se staví do politické služby národa a odtud působí. Můžete se tázat: Jakpak to mohu rozeznávat? Můžete to rozeznávat, když si povšimnete těchto velkých rozlišovacích znaků, které vám dnes podám.

Každý člověk musí, aby dospěl ke skutečnému okultismu, jenž slouží celému lidstvu, vyrůst ze své národnosti, musí se stát jistým způsobem - zde musím použít indického výrazu - člověkem „bez domova“. Nesmí se počítat k žádné národnosti ve vztahu k nejnějnější podstatě své duše, nesmí mít takové impulsy, které slouží jenom jednomu národu, chce-li pokročit ve skutečném okultismu. Onen okultismus, který chce sloužit omezeně určitému národu, ten u Strážce prahu dospívá k něčemu zvláštnímu. Pro všechny, kteří v oněch společnostech anglicky hovořícího obyvatelstva hledají okultní vývoj, odhaluje se u Strážce prahu toto: Objevují v okamžiku, kdy chtějí překročit Práh, jaké síly žijí v hlubší lidské přirozenosti, která se zjevuje, když se právě vstupuje do nadsmyslového světa, síly, jež jsou stejného druhu jako ničivé síly vesmíru. Takový je pohled u Strážce prahu. Když jsou tyto lidé v takovéto okultní společnosti přivedeni až k Prahu, potom poznávají zlé mocnosti nemoci a smrti, mocnosti všeho, co ochromuje a ničí. Neboť když tytéž síly, které venku v přírodě způsobují smrt, které jsou tedy ničící - vždyť ony působí i v nás - když tyto síly způsobují v nás poznání, tak je to ono poznání, jež vystupuje v oněch tajných společnostech. Je to okultní poznání. Je to specifické okultní poznání, jež v těchto společnostech vystupuje. Do nadsmyslového světa se vstupuje zcela jistě, musí se jen projít kolem Strážce prahu. Ale kolem Strážce prahu se musí projít tak, že se tu nabývá zkušenost poznávat smrt v její pravé podobě, jak žije v nás samých a jak žije venku v přírodě.

To pochází z toho, že ve vnější přírodě, jak je dnes kolem nás, žijí ahrimanské mocnosti. V této vnější přírodě nemůžete pozorovat žádné jiné než ahrimanské mocnosti, pokud zůstáváte v této vnější přírodě. Můžete dospět k manifestaci takových sil, které vstupují do vnější přírody jako přízraky. Odtud sklon Západu ke spiritismu, k vidění takových postav, které vlastně náleží smyslově-fyzickému světu, které v obyčejném životě nejsou postřehnutelné, ale za zvláštních poměrů mohou být učiněny viditelnými. Jsme to samé mocnosti smrti,

mocnosti ničící, mocnosti ahrimanské. V celé široké oblasti špiritistických sezení neexistují žádní jiní duchové než ahrimanští, i tehdy, kdy jsou to špiritistická sezení pravá, neboť to jsou ti duchové, které člověk při přestoupení Prahu bere sebou ze smyslového světa. Oni jdou s člověkem, oni ho následují. Člověk kráčí přes Práh a doprovázejí jej ahrimanští démoni, které předtím neviděl, doprovázejí jej služebníci smrti, nemoci, ničení atd. To vyburcuje člověka k nadsmyslovému poznání, to člověka uvádí do nadsmyslového světa.

Všichni tito lidé, kteří jsou tímto způsobem vychováni a vyučováni pro okultismus, činí významné zkušenosti. Neboť je to významná zkušenost, o níž jsem hovořil, ale zkušenost, která spočívá v tom, že se člověk nevěnuje okultismu všelidskému, nýbrž okultismu jednoho zvláštního národa. Tato diferenciace existuje. A říká-li se vám někde ve světě: když kráčíš přes Práh, tak poznáváš především zlé mocnosti nemoci a smrti - tak z toho poznáte, že dotyčný okultista přichází z onoho okurhu, který jsem častěji označil, jednoduše ze zkušenosti, kterou vám sděluje o tom, co prožívá u Strážce prahu.

Jinak je tomu u německy hovořícího obyvatelstva. Německy hovořící obyvatelstvo má také něco řekl bych přimíšeno. Anglicky hovořící obyvatelstvo má přimíšeno románství do svého okruhu světové moci, Německy hovořící obyvatelstvo má něco, co nepřichází z minulosti, nýbrž co je jakýmsi blýskáním na časy pro budoucnost, slovanství. Slovanství, které počíná v Duchu, je budoucností, je tu tepna jako budoucí zárodečná vloha, ale předsunutí Slované jsou předsunuté strážce, jsou blýskáním na časy pro to, co se připravuje. Ukazují nějakým způsobem blýskání na časy pro budoucnost středoevropského německého světa, jako románství ukazuje stín minulosti západního, anglicky hovořícího světa.

Ale tento německý element sám nemá instinktivní vlohu k vývoji duše vědomé, nýbrž má jen vlohu, pomocí níž se může k duši vědomé vychovat. Kdežto v Británii existuje instinktivní vloha k vývoji duše vědomé, musí středoevropan německý, chce-li nějak duši vědomou v sobě oživit, být k tomu vychováván. Může si to získat jenom výchovou. Protože období duše vědomé je právě současně obdobím intelektuality, musí se proto Němec, chce-li nějak v sobě duši vědomou oživit, stát se intelektuálním člověkem. Proto hledal také Němec svůj vztah k duši vědomé především na cestě intelektuality, nikoli na cestě instinktivního života. Proto dosáhli jaksi úkolů Němců jen ti, kteří vzali jaksi do rukou svou sebevýchovu. Lidé pouze instinktivní zůstávají nedotčeni tímto oživením duše vědomé, zůstávají jistým způsobem zpět.

To je také důvodem, proč britský národ je a priori instinktivně způsobilý především k politice, kdežto německý národ je apolitický, není vůbec založen k politice. Chce-li dělat politiku, stojí tu před velkým nebezpečím, které se vám osvětlí zvláště tehdy, když si povšimnete, že německví vzalo na sebe to, aby uvedlo v intelektuální oblasti do světa ten element, jenž je elementem druhým: Britský element - sílu, německý element to, co se nějak jeví, nazvete to pro mne za mne zdáním, vytvářením myšlenek, to, co v jistém smyslu není vázáno na Zemi. U Britů je vše spojeno se Zemí. V německví se jedná o něco, co není spojeno se Zemí, nýbrž, co se dialekticky vytváří. Studujte jednu intelektualitu Němců, můžete ji srovnávat s řečtívím, jenže Řekové vytvořili toto zdání ve vztahu k obraznosti: Němci vytvořili zdání ve vztahu k intelektualizaci. Neexistuje koneckonců nic krásnějšího než to, co je vytvořeno goetheanismem, co vytvořil Novalis. Schelling, a všichni tito duchové, kteří jsou vlastně umělci v myšlenkách. To činí Němce národem nepolitickým. Nevyrovnej se, chtějí-li být politickými, instinktivně politicky myslícímu člověku.

Ze tří věcí, jež se vypočítávají v Goethově „Pohádce“ - moc, zdání, poznání - připadlo Němci v intelektuálním období, aby vytvořil zdání v intelektuálnosti. Chce-li však zasahovat do politiky, stojí před nebezpečím, že vnáší do skutečnosti to, co je krásné v myšlenkovém utváření, to je fenomén například Treitschkeho. Vůči skutečnosti stává se to potom někdy tím, co je krásným ve zdání - Schein, schon - zdání, krásný - co je ve zdání krásné. „Schein“ a „schon“ má dokonce podle slovního znění podobný původ, protože to nespočívá na vlastních vlohách, stává se někdy tím, co nesouvisí tak úplně s člověkem, co vlastně může zůstat pouhým tvrzením, co potom musí na svět dělat dojem nepravdivosti. Neboť velké nebezpečí, které samozřejmě je třeba překonat, ale ne vždy se překonává, spočívá v tom, že Němec nelze jen, když je zdvořilý, nýbrž že může lhát i tehdy, když chce svůj nejlepší talent vnést do oblasti, pro kterou nemá vrozené vlohy, nýbrž pro kterou mu vlohy mohou být vštípeny výchovou, o co musí sám usilovat.

Před několika lety jsem řekl: Angličan je něčím, Němec se může jenom něčím stát. Proto je to tak obtížné s německou kulturou, proto vynikají v německé a rakousko-německé kultuře vždy jenom jednotlivé individuality, které sebe samy vzaly do ruky, kdežto široká masa chce být ovládána, nechce se vůbec zabývat myšlenkami, které jsou u britsky hovořícího obyvatelstva vloženy do instinktu. Proto propadlo také středoevropské obyvatelstvo takovým panovačným touhám, jako byly touhy Habsburků a Hohenzollernů, právě pro apolitickou povahu, protože existují zcela jiné nutnosti, chce-li Němec dospět ke svému úkolu. Musí se pro tuto úlohu vychovat. Musí být jaksi podnícen tím, co Goethe ve „Faustovi“ ztvárnil, vývojem člověka mezi narozením a smrtí.

To se opět ukazuje u Strážce prahu. Setrvá-li někdo uvnitř národnosti německé, a přijde ke Strážci prahu, potom nezpozoruje, jako ony tajné britské společnosti, o nichž, jsem hovořil, zlé služebníky nemoci a smrti. Podle toho můžete právě rozlišovat, povšimnete-li si právě těchto věcí. On ale především spatří, jak ahrimanské a luciferické mocnosti - jedny prudce útočící z fyzického světa, druhé prudce útočící z duchovního světa - jsou ve vzájemném boji a jak se na tento boj musí pohlížet, protože právě vlastně neustále živě pokračujícím bojem, protože se nikdy nemůže dospět k tomu říci: zde bude vítězství. U Strážce prahu se seznámí s tím, co je vlastně reálným podkladem pochybnosti, s tím, co žije ve světě jako neustále rozněcující boj, který zůstává nerozhodný, což člověka takřka přivádí do kolísání, co ale současně vychovává k tomu nahlížet na svět z různých stran. A to bude zvláštním posláním německví navzdory všemu, že z této strany zasahuje do světové kultury také jako německví. Pomocí zvláštního německého charakteru, jehož se dnes chci dotknout například v oblasti poznání, jenom tímto německým charakterem se budou moci vyvíjet jisté věci.

Z britské národní podstaty vznikl darwinismus ve svém materialistickém zbarvení. To je zcela správný princip - můžete se o tom dočíst v mé knize „Záhady filozofie“, že se organické bytosti z nedokonalých poněkud vyvinuly k dokonalým až vzhůru k člověku. Dokonalost pochází z nedokonalosti - tento princip je absolutně správný, když se pozoruje fyzický svět a u Strážce prahu se přistupuje k mocnostem smrti a ničení. Ale může se to také říci jinak, že nedokonalost pochází z dokonalosti. Čtete kapitolu o PreuBovi u mě v druhém svazku „Záhady filozofie“. Může se právě tak dokázat, že byla nejprve dokonalost a potom vzniká dekadentní nedokonalost: že tu byl nejprve člověk a že od něho pocházejí ostatní říše dekadencí. To je totiž právě tak správné. Situaci, v níž je poznávající člověk v okamžiku, kdy si musí říci, že jedno je správné, druhé je správné - tuto situaci poznávat v její celé plodnosti, to bylo dáno národní podstatou jenom německému národnímu kmeni. To se ve světě jinak

nikde vůbec nechápe. Ve světě se nechápe, že se mohou lidé dlouho přít o to, že jeden může tvrdit: Dokonalé bytosti pocházejí z nedokonalých - jako například Darwin - nebo že jiný může tvrdit jako Schelling: Nedokonalé bytosti pocházejí z dokonalých. Oba mají pravdu, totiž z různých stanovisek. Pohlíží-li se na duchovní děj, tak pochází nedokonalost z dokonalosti, hlcí-li se na fyzický, tak pochází dokonalost z nedokonalosti.

Celý svět je drezírován tím, že se může držet jednostranných pravd. Němci jsou, řekl bych, tragicky odsouzeni k tomu, aby se otupili proti svým vlastním vlohám, chtějí-li prodlévat u jednostranné pravdy, vyvíjejí-li své vlastní vlohy, tak se jim ihned všude vynoří, ponořili se jen trochu hlouběji, toto: Činí-li se nějaké tvrzení o světových souvislostech, tak i opak toho je také správný. A jen když se pohlíží na obojí, je možné vidět skutečnost. To se dokonale poznává u Strážce prahu, vidí-li člověk boj duchů, kteří ho doprovázejí z fyzického světa až ke Strážci prahu a těch, kteří proti nim útočí z druhé strany, z nadsmyslového světa, tyto duchy ale ony společnosti, o nichž jsem hovořil, vůbec nepozorují.

Ještě jinak je tomu u vlastního slovansky hovořícího obyvatelstva. Již. jsem řekl: Jistým způsobem jsou západní Slované přimíšení do německy hovořícího středoevropského obyvatelstva. Tak jako románství je stínem minulosti, tak jsou vmíšení západní Slované, s nimiž německy hovořící obyvatelstvo na východě přišlo do styku, blýskáním na časy pro to, co má ze slovanství v budoucnosti vzejít. Tím ukazují jistým opačným způsobem to, co románské obyvatelstvo ukazuje uvnitř anglicky hovořícího obyvatelstva. Slované jsou také v období duše vědomé organizováni pro intelektualitu, západní Slované, ale činí ji mystickou, přetvářejí ji v mystiku. Němci jsou apolitičtí. Západní Slované jsou také apolitičtí, ale směřují k tomu, aby vnášeli duchovní svět do fyzického světa, vytvářejí to již z dnešního života. Tím mají protikladnou vlastnost jako mají například Francouzové nebo Italové. Italové a Francouzi jsou ve své politice závislí na tom, jak se líbí jiným, politika Anglie je akceptována jako samozřejmá, ať se líbí nebo ne. Politika Francie závisela na tom, jak se Francouzové lidem líbili. U západní Slovanů je tomu jinak. Jejich politika je závislá na tom, jak jejich duchovní povaha působí nesympaticky na německy hovořící obyvatelstvo. Jsou závislí na tom, jak se nelíbí. A můžete studovat osud Čechů, Poláků, Slovinců, západních Slovanů: ten byl dán tím, jak dalece jsou nesympatičtí, jak se nelíbí středoevropskému obyvatelstvu. Poměr k Francouzům nebo Italům nebo Španělům je dán tím, jak se líbí. Poměr k Polákům. Čechům. Slovincům. Srbům je dán tím, jak se nelíbí. Studujte dějiny, tak shledáte tuto větu podivuhodně potvrzenou, protože to jedno souvisí s minulostí, druhé s budoucností.

Zcela jinak se to má u slovanského obyvatelstva Východu, kde je zárodek pro budoucnost. Zde je tomu tak, že základním charakterem, nejelementárnější podstatou tohoto slovanského obyvatelstva je klíčící spiritualita. Proto je například ruský element ještě větší měrou než široká masa německého obyvatelstva, která dává vždy ze sebe vyniknout svým ojedinelým individualitám, odkázán na individualitu, která vždy jen mimo národ dostane zjeveno to, co má národ jako zjevené dostat. Proto bude ještě dlouho, až k vysvitnutí 6. poatlantického období. ruská národní kultura kulturou zjevení. Rus je více než jiný člověk odkázán na jasnovidec, je ale také přístupný tomu, co mu jasnovidec přináší.

Anglicky hovořící národ je přiváděn svou politikou prostě k tomu, k čemu je svou povahou založen. Německy hovořící obyvatelstvo je přiváděno svou politikou k něčemu, co mu vlastně nesedí, čímž se může velice snadno dostat do kalných proudů, do nepravdivosti, zejména když se přenechá instinktům, kdežto nikdy nemůže přijít do kalných proudů při

patříčné sebevýchově a sebekázni, těch lidí, kteří vlastně německý národ reprezentují, kteří usilují o intelektualitu. Neboť ostatní nedospěli ještě k tomu, co je vlastně podstatou německého národa, žijí pod tímto nívem. Mnohem silnější je to u ruského národa. Ruský národ je nejen apolitický jako německý, nýbrž antipolitický. Proto bude britská politika sobecká, německá politika se bude projevovat ve snivém idealismu, který nepotřebuje mít mnoho co činit se skutečností, se vším - to je nyní míněno nikoli morálně - nepravdivým. Ruská politika musí být veskrze nepravdivá, neboť je cizím elementem, není ruské povaze přiměřená. Když se chce Rus ze své povahy stát politickým, tak raději onemocní, neboť v ruském národě znamená stát se „politickým“, stát se nemocným, znamená přijmout do sebe ničivé síly. Rus je antipolitický. ne pouze apolitický. Může být ovládán takovými politiky, jako byli asi ti, kteří stáli při vypuknutí této válečné katastrofy. Ale ti nepůsobí jako Rusové, nýbrž působí jako něco zcela jiného. Rus ale onemocní, chce-li být politikem, neboť nemá vůbec co činit s politikou, když je ve své národnosti. Má co činit s něčím jiným a to s tím, co znamená třetí moc podle Goethovy „Pohádky“, s poznáním, s moudrostí, která má lidstvu vzklíčit v 6. poatlantickém období.

Tato trojnost je rozdělena takto: Moc. zdání, poznání - Západ. Střed. Východ. S tím se musí počítat. Protože v podstatě se tato ruská přirozenost stává nemocnou s politiky, může ji také taková politika jako politika bolševismu být vnucena ve své nejextrémnější, ve své nejradikálnější podobě: neboť právě tak dobře by seji mohlo vočkovat něco jiného. Není právě jen apolitická, ona je antipolitická.

Tyto věci se také ukazují u Strážce prahu. Co Rus u Strážce prahu, když zůstane stát jako okultista ve své ruské národnosti, především vnímá, to jsou útočící duchové z oné strany, z nadmyslového světa. Nevidí ty duchy, kteří ho doprovázejí, nevidí boj duchů, vidí především duchy útočící z oné strany. Vidí ty duchy, kteří jsou jaksi plni světla. Nevidí smrt, nevidí zmar, vidí to, co je tak vznešené, že by v tom mohl člověk jaksi utonout, co ho především proniká velkým nebezpečím, že bude pokorný a stále pokornější se vrhnout před vznešeností na kolena. Oslnění tím, co tu přichází z oné strany, to je nebezpečí, u Strážce prahu pro Rusa, který jako okultista stojí ve své národnosti.

Ano. takových věcí si musíme povšimnout, chceme-li vidět pravou skutečnost. Takové jsou věci ve světě, tak působí věci. S abstrakcemi se nic nepořídí. Nikdy lidstvo nevystačilo s abstrakcemi. V dřívějších dobách mělo lidstvo instinkty. Ale instinkt ve svém zduchovnění je tu jenom u anglicky hovořícího obyvatelstva. Instinkt vytvářet duši vědomou. To ostatní se musí získat vědomě. A to je pro svět charakteristické, že se tyto věci musí získat vědomě. Bez znalosti těch sil, které v lidstvu působí, o nichž jsem dnes opět hovořil, je nemožné i jen pomýšlet na to, že by člověk řekl: přiměřeně něco sociálního. Hovoří se tak, jako hovoří slepý o barvách, když se mluví o sociální reformě, aniž se zná objekt, na nějž se má tato reforma vztahovat.

To je něco, co člověka znovu a znovu podněcuje k tomu, aby vážně varoval, že právě nadešla doba, kdy člověk musí brát vážně, že se musí učit po celý život, nesmí jej brát jako hračku. S věcmi, které si v budoucnu vytvoříme ze zděděných vloh, vystačíme pro život nanejvýš až ke svému 27. roku a v budoucnu stále k nižšímu věku. To víte z dřívějších pozorování.

Potřebujeme něco, co nás po celý život udrží jako vyvíjejícího se člověka, nějakého člověka existujícího, uzavřeného, hotového. Mnohé na základě těchto věcí nahlédne lidstvo právě pro sociální otázku. Mnohé z toho, co má jakožto iluzionistické myšlenky, bude korigovat, a

mnohé se korigovat musí. Lze již říci. Úkol, který lidstvo má, nazvete ho obtížným, ale lze jej zvládnout. Pomyslete jen jednou na to, že zde sedíte a tyto věci nyní víte. Ale nepokládejte se proto za zvlášť vyvolené lidi, nýbrž považte, že přece venku ve světě bude mnoho jiných lidí, kteří mohou chápat totéž. To není žádná nemožnost, aby se tyto ideje skutečně do lidstva vžívaly. Tedy překážka je jen uměle vytvořená. Uměle vytvořená překážka je ovšem něco strašného, ale musí se to přemoci, jinak přece nebude žádného zdaní a spásy. Konej přece každý na svém místě to, co je nutné k překonání těžkostí v této oblasti.

Je mnoho, mnoho co činit pro lidstvo, když se jen pronikneme závažností této úlohy: Nejprve získat hlubší pohled do skutečnosti, ne si jen tak žít v tupé ospalosti a především nenechat lidstvo, aby si jen tak žilo v tupé ospalosti. Seznamujeme-li se dnes s lidmi, potom pozorujeme, jak málo jsou tito lidé nakloněni zabývat se vlastně těmito věcmi. Prožili jsme poslední čtyři nebo čtyři a pul roku, milí přátelé! Mohli jsme vidět dobře smýšlející a zcela chytré lidi vždy znovu a znovu přicházet s jakýmsi programy pro budoucnost - a co je to za programy budoucnosti venku ve světě? Lidé vymýšlejí všechno možné, ale již a priori nejsou tyto věci k spásnému ozdravení, nýbrž jsou buď nicotnými nebo k neštěstí lidí: nicotnostmi, když se tím nikdo nezabývá, nebo zlem, když se tomu lidé věnují. Jen jedno si potřebujeme předsevzít: seznámit se nejprve se skutečností. Potom nebudeme věřit, že můžeme založit spolek, že můžeme konat to či ono - nýbrž lidé budou pokládat za svou povinnost seznamovat se se skutečností a to, co si myslí myslet ve shodě s touto skutečností. Ano, kdyby se přece při nejmenším v našem hnutí opravdu mnozí správným způsobem pokusili proniknout zde naznačenými impulsy svůj duševní život, kdyby nepřihlíželi k abstrakcím, snivým ideálům nějakého obšťastňování lidí a místo toho kdyby studovali, jaké jsou právě úkoly a impulsy naší doby a podle toho by zařizovali své jednání, potom by se již něčeho dosáhlo.

Chtěl jsem vám dnes opět předvést ze zvláštního stanoviska, jak se musí studovat také sociální otázka. Nelze si jen tak přijít a říci: Protože jsem člověkem, rozumím matematice a mohu tedy stavět mosty - nýbrž se přece ví, že se musím nejprve naučit matematice, naučit se mechanice, naučit se dynamice atd.. tak musíme poznat zákony podstaty lidstva, chceme-li i jen v čistě nejjednodušších věcech mít sociální úsudek. A lidé nejsou také, jak si Trocký představuje, po celé Zemi stejnými bytostmi, nýbrž jsou nanejvýš diferencováni do skupin, když se přiznávají k národnosti, nebo jsou také jenom individualitami. Na jedné straně musíme znát to, co charakterizuje skupiny, například podle jazyků, jak jsme to dnes pozorovali, na druhé straně si musíme osvojit - co jsem uvedl včera - bezprostřední porozumění od lidského individua k lidskému individuu. To souvisí s tím, co se v nás může stát sociálním úsudkem, ale i sociálním cítěním. Jinak nedospějeme k tomu, co má v nás žít jako sociální úsudek a sociální cítění.

Tedy chtěl jsem vás seznámit z jisté stránky opět s tím, co může být směrodatné pro sociální úsudek a sociální cítění. Chtěl jsem vám poukázat na hlubokou vážnost toho, co se nazývá sociální otázkou a také na to, že skutečně může existovat také dobrá vůle u toho či onoho, jako například u mnohých ruských revolucionářů, že u nich existuje ale odcizenost skutečnosti, nevíra v ducha, mínění, že jsou lidé po celé Zemi nediferencovanými a týmiž.

Co je to vlastně za člověka, který žije v abstrakci Trockého? Viděli jsme, že poznat člověka, to je základ, to je to elementární pro sociální úlohu! Jaký je člověk, kterého má Trocký před očima? Je to člověk starozákonní, který- může v přítomnosti jen strašit jako stín starozákonního člověka. Je to zvíře se schopností abstrakce. Je to zvíře, u něhož se vytváří

nad tuto zvířecost jen síla abstraktního myšlení. Zvířecí člověk je po celé Zemi nediferencován, neboť diferenciace přicházejí z duševna. Ale duševno se musí vyvíjet k duchovnu, potom se diferenciace projeví. A duševno musí být studováno, potom se ukáže ona diferenciace, která také duševnem působí například pomocí reflexu, který vyvolal k životu jazyk atd. O těchto věcech chceme dále hovořit příští pátek.